

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՈՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՎՈՐ ԴՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՄԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՈՆԻԱ ՇԱՐԱԹ 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1860

ԹԻՒ 638

ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՈՆԻԱ 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

Համարէն տիեզերաց և մանաւանդ մեր ազգին համար ամենատարաւոր առարկայ եղող պատկան կղերին օր ըստ օրէ տկարանալը քանի կերթայ կը կատարուի։ Այս օր միջին դարաց տարաստեղծ վիճակէն սչեքերը մէյմալ արգի գալուց վիճակին վրայ դարձնէ և ինչ փոփոխութիւններ տեսնելու է։ . . . Բայց անհրաժեշտ է իմանալ, ինչպիսի կղերին համար է։ Վաղըսկան թերթի մը մէջ տեսնեմք որ ժէզուիթներուն գլխաւորը կը գանգատի իրենց հաստատութեցը եղած վնասուց և բանտարկեալ եկեղեցականաց համար։ սակայն կերթի թէ այս գաղափարը ունեցող շատերը չեն յիշեր այս խօսքը թէ ինչ որ կը ցանկանան նոյնն է քաղաքին, և հիմա համակեան կղերին եղած վնասը ու մահացումը դեռ բան մը չէ եթէ բաղադրուի ըստմէ զայս իրենց ոչնչացնող բնական մարգերուն, յօշոտած ազգերուն, և կողպատած ժողովրդներուն։

Աւելի անկեղծիք մը մէջ գոցուած թագաւոր մ'ալ կը տեսնեմք Ֆրանսոսա երկրորդ կայսրէի մէջ։ Երկրի որ իւր նախորդներուն կրօնամոլութեան և բարբարոսութեան մեղքերը կը քաշէ կերթի որ իւր անձին համար դեռ անիրաւ տեղ մարդու արին թափելու կախորժի, ապա թէ ոչ չէր դիմանար պարագայ տեղը։

Վաղըսկայ մասին գալով՝ լուրերը միշտ գեղեցիկ են։ կայսրը որուն իւր ժողովրդեան և մարդկութեան տուած օգուտները և բարիքը յայտնի են՝ այս օրերս նոր ազատական կանոնադրութիւններ հաստատեց, որուն մեր ընթերցողը անձանկով չմտաւ համար այս անգամ լրացաւ մէջ ամբարիտ հարկ համարեցիք։

Լատինաց տեղութեան վիճակը մօտ տարիներու երթալով կը փոփոխուի։ Բարեկեան անկա-

խութեան շարժումը մէկ կողմէն զինքը դոցած առնէ, միւս կողմէն կը տեսնեմք Հունգարիայ մէջ ապստամբութեան նշաններու փայլակները։ Հունգարիայի յաղթան մէջ են և իրենց օգնականները պատրաստ քիչ տեսնէն պիտի տեսնեմք հոն ալ ահագին խռովութիւն մը ու ժողովրդեան միտումը յանկուտութիւն իրենց հայրենեաց։ Այս է եղբարհա քանի մը ժողովրդաց վրայ բռնացող տեղութեանց քաղաքական և բարոյական փոխանք։ Եւրոպայի այս ազատական շքնաղ լուրերուն արձագանք մը կը լսուի Վերիկեան Միացեալ Նահանգաց երկրներէն՝ որովհետեւ նոյն երկրի հասարակապետութեան նոր գահալուր ընտրուող պարոն Լեյբնհայմ Լինքոլնը առաւել ազատամիտ, խոհեմ և մարդասէր ըլլալով յայտնի է կայ որ իւր կուսակցութեան նոյն երկրաց ամենաբարեկեց գործածութիւնը ջնջուի։ Վանքի շնորհիւ խոստով Լեյբնհայմի հասարակապետութեան պատիւ ջնքեր որ նոր աշխարհին մէկ մասին մէջ յիշ մը մարդիկ իրեն վաճառք կը ծախուին։

Գանք Չինաստանի վրայ։ Այս մասին ալ արդարեւ ուրախալի է լուրերն ալ քանի Վաղըսկայի երկու արի դրօշները շատ մեծ յաղթանակ մը ըրին նոյն իսկ Վերիկեան մէջ։ Լեյբնհայմը ալ արդարեւ ինքնուրոյն խորհուրդներով բանեցնել փոխ ջնքեր է անտարաւ կայսր գահալուր թիւնը կը ըմբոստ յօգուտ քաղաքակրթութեան և խաղաղութեան անխախտ կը պահուի եթէ անանկալ պատահար մը չծագի։ Վաղըսկայի այս եւրոպական յաղթութիւնը տարբեր ու շագուտ թիւն մը գրաւեց, ուրիշ կասկած ու կարծիք յարցոյց։ Ուստի իմաստուն աչքերը Լեյբնհայմի վրայ իրենց վրայ դարձան Չինաստանը դիտելու։ . . . և Չարին զինուց շարժում մը իւր Չինաստանի սահմանադրութեան կը հասնի մասումը մը պահապանողական դիտում որով թեւ մը։ Լեյբնհայմը քաղաքականութիւնը այս

պէս խորին կը մտածէ և հեռատեսի է յայտնի։ Կը լսեմք որ ազգային Սահմանադրութիւնը գաւառական հաստատութիւն զգենիւյ կը յայտնի։ Այս յայտնարարի է և օր յառաջ ցանկալի։

Նաեւ առիթ Վաղըսկայ կայսեր արտօնադիրը։ Եւրոպայէն

Շնորհիւ Մատուցող և ազգային կամօք կայսր Վաղըսկայից։

Վանքեցուն, ներկայից և ապագայից ողջոյն։ Վեդլով որ տեղութեան մեծ ժողովները առաւել ուղղակի մասնակցութիւն մը ունենան մեր կառավարութեան ընդհանուր քաղաքականութեանը, և մեր վստահութիւնն աւելի անհրաժեշտ ցուցնելու համար՝ հրամայեցիք և կը հրամայենք հետեւեալը։

Յօդ. 1. Օրենսդրական ու Օրենսդրական ժողովը՝ ամեն տարի իրենց առաջին նիստը ընելու, մեր տոննաբանութեանը պատասխանելու ուղերձ մը քուէով պիտի որոշեն։

Յօդ. 2. Յիշեալ ուղերձին վրայ վիճաբանութիւն պիտի ըլլայ կառավարութեան կողմէն գրված գործակալներուն ներկայութեամբ որոնք տեղութեան ներքին և արտաքին քաղաքականութեանը վրայ պէտք է զո՞ւր բողոք ցատրութիւնները պիտի տան յիշեալ ժողովներուն։

Յօդ. 3. Օրենսդրական պատրաստութեանը և չափաւորութեան իրաւունց գործածութեանը մէջ Օրենսդրական ժողովին կարծեաց յայտնութիւնը դիւրացնելու համար, 1852 մարտ 22ին հանած հրովարտականու 54 երրորդ յօդուածը նորէն ի գործ պիտի դրուի, և Օրենսդրական ժողովին կանոնադրութիւնը հետեւեալ կերպով պիտի չափաւորի։

« Լեւոնտիկալ օրինաց հիմնադրները բաժնով կը ըմբոստանան ետքը և նախագահին որոշած օրը Օրենսդրական ժողովին իր յանձնարարութեամբ ընտրեցնելու առաջ գաղտնի մասնա-

ՔԱՂԱՔԱՎՈՐ ԱՅԻՆԱՐԻՒՆ

ՆԱԿԱՆԻՍՈՒՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՍՏԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆՈՒՆԻՐ

(Հարկանութիւն) (1)

Պատրիարք։

14. Պատրիարքը Վաղըսկայի ժողովից նախագահն է և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ։

15. Պատրիարքը իրեն եկած ամեն գործ՝ որ ժողովին հեռահաստութեանը տակ է նէ՝ նոյն ժողովին քննութեանն ու որոշմանը պիտի յանձնէ, և ազգային որոշմանց մէջ իր պաշտօնական գրութիւնը անկալ եր պիտի համարվին և թէ հեռահաս ժողովին կողմէն ալ կը քննուի կամ ատրապագրեալ չըլլան։ Իսկ երբ ստիպողական գործ մը պատահի որոյ տնօրէնութիւնը չունի տարաւ տեղ մինչեւ ժողովը գումարման օրը և արտաքին կարգի ժողով գումարել կարելի չըլլայ։ Պատրիարքը կրնայ ինքնին տնօրէնել պատասխանատուութիւնը իր վրայ առնելով, բայց եղբարեկան կանոնաւոր կերպով միշտ արձանագրել տալով՝ ձեռնհաս ժողովին պէտք է որ իմացնէ առաջինը նիստին մէջ զանի վտանգացնել տալու համար։

16. Պատրիարքը իր բացակայութեան տեսն

ՓՏԵՆ ՆԱԿԱՆԻՍՈՒՆ ԹԻՒՆ

Վաղըսկայի ժողովներու մէջ արված որոշում մը չընտրողաբար՝ իրաւունք ունի դիտողութիւն ընելու և խնդիր կրկին քննութեան առնել, իսկ երկրորդ որոշումէն ետքը պարտաւորեալ է ստորագրելու՝ եթէ այն որոշումը Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը անհամաձայն չըլլան։

17. Պատրիարքը իրաւունք ունի Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը համեմատ չըլլալով ազգային գործակալ մը, այսինքն կէղեցական մը, վարձակալ մը, եկեղեցւոյ, վանքի, գործարանի կամ հիւանդանոցի մատակարար մը, իր պաշտօնէն հանելու կամ արգելիլու առաջարկութիւն ընել որով որ անի է։

18. Պատրիարքը իրաւունք չունի Վաղըսկայի ժողովները կամ խորհուրդները ինքնին լուծելու, բայց երբ որ տեսնէ թէ նոյն ժողովները Սահմանադրութեան հակառակ ընթացքի մը մէջ են, առջին անգամին՝ անոնց առնելու հետ կը բանակցի բացատրութիւնն ուղղելու համար, երկրորդին՝ գրով իմաց կուտայ նոյն ժողովին իր ապօրինաւոր ընթացքը և ի կարգ կը հրաւիրէ զանի, իսկ երրորդին՝ ընդհանուր ժողով կը կոչուի եթէ ամբաստանելիս Վաղըսկայի ժողովներէն մէկն է, կամ Վաղըսկայի ժողովին կը ղրկուի եթէ խորհուրդներէն մէկն է, և պատճառներն իմացնելով ամբաստանեալ ժողովին լուծումը կը պահանջէ։

19. Պատրիարքը ազգային անտուկէն իրեն

յատկացեալ տմական մը պէտք է ունենայ, և պատրիարքացանին ներքին մատակարարութե պահանջած ծախքը իր վրայ ըլլայ։

Եւ Վաղըսկայի կրօնական ժողովը։

20. Կրօնական ժողովը 14 բանիքուն է կէղեցականներէ կը բաղկանայ։

21. Կրօնական ժողովին պաշտօնն է՝ ազգային կրօնական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը։

Իր պարտաւորութիւնն են՝ Վաղըսկայի մէջ կրօնական զգացումը գործադրել, Հայաստանեայց սուրբ Եկեղեցւոյ գաւառներէն ու աւանդութիւնները տնօրէնել և անարատ պահել, եկեղեցւոյ և եկեղեցականաց բարեկարգութեանը հսկել, քահանայից կացութիւնը լուծելու և ապագան անդորրելու հոգ տանել, արժանաւոր ու բանիքուն եկեղեցականներ հասցնել, և Վաղըսկայի մէջ ծագած կրօնական վեճերը քննել ու լուծել։

22. Երբ պատահի կրօնական այնպիսի ծանր խնդիր մը որ կրօնական ժողովը չկրնայ լուծել, ընդհանուր ժողովին բաղմանին գումարը եկեղեցականաց հետ համագումար ժողով պիտի կազմէ, եթէ այն համագումար ժողովն ալ իր ձեռնհաստութեանն ղեր գատնէ զանդիրը, Լրատեսան Մայր Միջոցին պէտք է ղրկուի։

23. Թէ մայրաքաղաքի և թէ գաւառներուն մէջ վարդապետի և քահանայի ձեռնադրութե հրամանը կրօնական ժողովին կը արվի։

24. Բանի որ եկեղեցւոյ մը ժողովուրդը ա-

ժողով մը կը կազմէ, և կործ վճարանու թիւ
մը կընէ առաջարկեալ օրինաց հիմնադրին վրայ
« և այս վիճարանու թեան մասնակց կըլլան կա-
ռավարութեան կողմէն գործողութիւնը »:

« Այս տրամադրութիւնը գործողութիւն չէ՝ ոչ
տեղական շահու վերաբերեալ օրինաց հիմ-
նադրութեան և ոչ ստիպողական պարագա-
ներու համար »:

Յօդ. 4. Օրենսդրական և Օրենսդրական
ժողովին վիճարանութեանց ու որոշմանց հը-
րատարակութիւնը աւելի շուտ և կատարեալ
ըլլալու համար՝ հետեւեալ որոշումը պիտի առա-
ջարկուի ծերակուտին »:

« Օրենսդրական և Օրենսդրական ժողովին
« առեւտրութիւնները իւրաքանչիւր ժողովի
« նախագահին իշխանութեանը ներքեւ, դրուած
« խմբագիր տունադպրոններէ շարադրովքով
« իրիկունը ամէն լրագրութեան պիտի խրկուի »:
« Նիկէյ զատ՝ ամէն մէկ նիստին վիճարանու-
« թիւները համապատասխանութեամբ գրի առ-
« նըլով »: հետեւեալ օրուան պաշտօնական
լրագրին մէջ ամբողջ պիտի հրատարակուի »:

Յօդ. 5. Ժողովաց տեղութեան ժամա-
նակը կայսրը առանց պաշտօնի պաշտօնային
պիտի ցուցունէ, որոնք Պետութեան ժողովին
(Քոնսէյլ տ'Եթա) անդամներուն և նախագա-
հին հետ համաձայնութեամբ՝ ժողովներուն
առջեւ պիտի պաշտպանեն կառավարութեան ա-
ռաջագած օրէնքները »:

Յօդ. 6. Կայսր պաշտօնի յատուկ պաշտօ-
նէութիւնը վերցածէ ու նոյն պաշտօնը պաշտօ-
նէն մասնաճախութեան յանձնուած է »:

Յօդ. 7. Վերջինի և գաղթականութեանց
նախարարութիւնը վերցած է Վաղթականու-
թիւնները ծովային պաշտօնէին յանձնուած են »:

Յօդ. 8. Վրացի գործերը որոնք ուղղակի չեն
վերաբերիր հրատարակական ուսման և համա-
կրթական յատուկ հաստատութեանց՝ Պետութե-
ան պաշտօնէին վերաբերող թեանցը դուրեցան, հան-
ուելով հասարակաց կրթութեան պաշտօնէին »:

Յօդ. 9. Զինուորականութեան պաշտօ-
նը հանելով վաճառականութեան ու երկրա-
գործութեան պաշտօնէին յանձնուած է
պետութեան պաշտօնէին »:

Յօդ. 10. Կոմս ար Շարլու-Արդան որ Վե-
րջինի հին կառավարիչը, ծովային պետու-
թեան պաշտօնէի կազմէն, Վիսնակի ծու-
կապետ Համբլէնին »:

Յօդ. 11. Օրոշակետ Համբլէնը մեծ դիւա-
նագիր (Շանսլէ) անուանեցաւ Պատուի 15.

Եւ իր քահանայի մը հարկաւորութիւնը չըզդայ
և թաղական խորհրդին միջնորդութեամբ չը-
խնդրէ, նոյն թաղին եկեղեցւոյն համար քու-
հանայի ձեռնադրութեան հրաման չպիտի տրուի »:

25. Պօլիէ ի կեղեցեաց քարտիչ վարդա-
պետներն ու աւագերէցները կրօնական ժողովը
կ'որոշէ և Պատրիարքը կ'անուանէ »:

26. Կրօնական ժողովին՝ սրբազան պարտաւո-
րութիւնն է հոգել որ՝ հոգեւոր պաշտօնները
ձրի կատարուին և հոգեւոր պաշտօնէիք եկեղե-
ցիկէն ասորին »:

Գ. Ազգային քաղաքական ժողով »:

27. Վաղարշական ժողովը 20 քաղաքագէտ
աշխարհականներէ կը բաղկանայ »:

28. Վաղարշական ժողովին պաշտօնն է ազ-
գային քաղաքական գործը ընդհանուր վերա-
տեսութիւնը »:

Իր պարտաւորութիւնն է՝ ազգային խորհուրդ-
ներուն կողմէն իրեն մասնուցիւած ազգօգուտ ա-
ռաջարկութիւնները ուղի ուղղով քննել և կա-
րեւորութիւնը յայտնելու ետքը հաստատել
զանոնք և անոնց գործադրութեանը արգելք
ները եթէ կան՝ բառնալու հոգ տանել, և
Ազգին բարեկարգութեանն ու յառաջդիմու-
թեանը ըստ ամենայնի փոյթ ունենալ »:

29. Վաղարշական ժողովը իրեն եկած գոր-
ծերը՝ որ խորհրդին վերաբերեալ են, նոյն
խորհրդին քննութեանը պէտք է յանձնէ, և
կարծիք չ'առած չ'անօրինէ »:

գէտն, փոխանակ Վերջին մասնաճախին »:

Յօդ. 12. Վերջին մասնաճախը Վաղարշի
գործը Ազգերային ընդհանուր կառավարիչ ան-
ուանեցաւ »:

Յօդ. 13. Առանց պաշտօնի պաշտօնէին
պաշտօնաւորներու աստիճան և ամսական ու-
նին, պաշտօնէից խորհրդին անդամներ, և իրենց
բնակութեան ծախքը տեղութեան գանձէն կը
հոգացուի »:

Յօդ. 14. Վեր պետութեան պաշտօնէին
յանձնուած է ներկայ հրավարակին գործադ-
րութիւնը »:

Պետութեան Վաղարշ
Եւ Վաղարշ »:

Սոս ժամանակներս յորում Վաղարշի Վաճա-
նագրութիւն գաւառական հաստատութեանը
համար զովքի եւանդ մը կը տեսնուի Հայ
սրտից մէջ բնականաբար ձիգ մը ևս կը վառի
նոյնպիսի կանոնադրութիւն մը համապատաս-
խայց ընդհանուր վիճակից մէջալ հիմնելու,
որ յատկապէս գրուած ըլլայ անմիջապէս ազ-
գային սահմանադրութեան ըզլնելով »:

Եւ ահա նոյն խորհրդով հետեւեալ կանոնա-
դրութեան յօդուածը յորինելու և ուսումնական
Յանքոս վարդապետէն Չիլիկիւրեան Վերջին
ցոյց ափեալ որ նախ իրաւագէտ մայ վանքերուն
մէջ հաստատելու է՝ յատկաբար լրագրելու կը
հրատարակուի որպէսզի Վաղարշ ուղղութեան
և զինուորութեան ներքեւ ինչպէս կատարելապէս »:

Սեւք մեր մասին անտարակոյս կը յուսամք որ
այսպիսի կանոնադրութիւն մը եթէ հաստատուի,
միւս ամէն վանքերուն մէջ սիրով գործադրուե-
լով մեծ օգուտներ տալու է ազգին, նա մասնա-
ւանդ իրաւագէտ մայ վանքերուն մէջ, քանի
անկասկած եմք որ ազգասէր սրբազան Յովհան-
նէս Պատրիարքին ժիր ու ազգու անօրինութեան
քիչ ժամանակին մէջ հոն գործող և խորին կեր-
պիւ կարմատանայ նոյն կանոնադրութիւն թարմ
ու կանաչ բողբոջներով »:

« Սուրբ իրաւագէտ մայ Վաղարշի կառավարու-
թիւնը ըստ կարգի և օրինաւոր ըլլալու համար,
ըստ նախին դրութեան և ըստ նորոգ ազգային
սահմանադրութեան երեք խորհրդարաններու
բաժանութիւն հարկ է »:

Ա. Վաղարշութեան խորհրդարան »:
Բ. Երանական խորհրդարան »:
Գ. Սոս մասկան խորհրդարան »:
Եւ նախ ժողովական անգամը ընտրութիւնը »:

30. Վաղարշական ժողովը կրնայ՝ բանաւոր
պատճառով մը՝ չհաստատուի կամ ետ ձգել
խորհրդի մը ըրած որոշումը, բայց՝ անոր ձեռն-
հասութիւնը յարգելով՝ չպիտի կարենայ նոյն
որոշման ներհակ որոշում և գործադրութիւն ընել »:

31. Վաղարշական ժողովը իրաւունք չ'ունի
ազգային խորհուրդներէն մէկը լուծելու, քա-
նի որ Վաճառագրութեան տրամադրութեանցը
հակառակ ընթացքի մէջ չ'ունեն զանի, իսկ
եթէ պատահի այսպիսի պարագայ մը, առջեւ
անգամին՝ անոր տեսնապէս բացատրութիւն
կ'ուզէ, երկրորդին՝ գրով իմաց կուտայ խոր-
հրդին և կարգի կը հրաւիրէ զանի, իսկ երրորդ-
դին կը լուծէ, բայց ընդհանուր ժողովին տըր-
վելու տարեկան տեղեկագրին մէջ այս լուծ-
ման պատճառները պէտք է որ բացատրէ »:

32. Իր պատահի քաղաքական այնպիսի
ծանր խնդիր մը զոր քաղաքական ժողովը իր
ձեռնհասութեանէն վեր գտաւ, ընդհանուր ժո-
ղովին պէտք է որ գիտէ »:

Եւ Ազգային ուսումնական խորհուրդ »:

33. Ուսումնական խորհուրդը 10 ուսումնա-
կան աշխարհականներէ կը բաղկանայ »:

34. Ուսումնական խորհրդին պաշտօնն է՝
ազգային դաստիարակութեան ընդհանուր տես-
չութիւնը »:

Իր պարտաւորութիւնն է՝ ազգային վարժա-
րանաց բարեկարգութեանը հոգել, ազգային
դաստիարակութեան ընդհանուր հիմնադիր մը

1. Որովհետեւ վարչութեան ժողովը սուրբ
Վաղարշի կառավարութիւնը կրկնորոնացրէ,
վանքային անոր անդամները հարկ է որ միարա-
նութեան գաղտնի քուէարկութեամբ ընտ-
րուին արժանատի օրապէս, նախագահութեամբ
սրբազան Վաղարշի »:

2. Վարչութեան վերջին Վաղարշի
փոխանորդը ձանդոտ ելով, որոյ ձեռքը պէտք է
ըլլայ կառավարութեան զէկը և վարչութեան
ժողովին նախագահութիւնը, վանքային անոր
արժանատի ընտրութիւնը յորով միաբանից
քուէարկութեանը յանձնուած է »:

3. Իսկ միւս խորհրդարանաց անդամները վար-
չութեան ժողովը կընտրէ նախագահութեամբ
Վաղարշի »:

4. Իրաքանչիւր խորհրդարան իրեն յատկա-
ցեալ անդամներէն զատ, պէտք է ունենայ ա-
տենապետ մը խնդիրները առաջարկելու, և
ատենադպր մը՝ որ խորհրդի մէջ եղած խն-
դիրները և որոշմանքները արձանագրէ »:

Վարչութեան խորհրդարան »:

Բոս սինովի Վաղարշի Վաղարշի սուրբ Վաղարշ
նի, վարչութեան ժողովը կրկնուի ի չորս եպիս-
կոպոսէ և չորս բանիքուն և ուսումնական վար-
դապետներէ »: Եւ որպիսի գործադրութիւնը
որ կան, թէ ներսը և թէ դուրսը ամենքն ալ
այս ժողովքէն կախում ունին և սովոր կընտ-
րուին, այսինքն »:

6. Վարչութեան իրաւագէտ մի փոխանորդութիւնը,
Երանական, Վաճառագրութիւն, Վերջին, Վաղարշի,
Յովհաննէս, Վեհիկի՝ առաջնորդութիւնները և
վանահայրութիւնները »: Վանահայր վարդապե-
տաց այցելութիւնը, որոց պաշտօնը պիտի ըլ-
լայ տարին անգամ մը չըլլան իրէ և սուրբ
Վաղարշի կողմէն ժողովին արգելքները
թողլով, եղած հոգեբաժինները և բարեպաշտ
անձանց կոտակները և յիշատակները ընդունիլ,
և ուսումնարանին համար որոշեալ թուով՝ որ
և աղքատ աղայք ընտրել Վաղարշ »: Այլ սուրբ
Օննգեան, Ա, Յարութեան տաճարի, Ս. Վա-
ղարշի տաճարի քերականներն, Ս. Հրեշտակապետ
ու՝ առաջին բանտին Վերջին, Ա. Փրկչայք, Բ.
բանտին Վերջին, անտեղութիւնները »: Եւ Ա.
Վաղարշի առաջ լուսարարութեան, առաջ թարգ-
մանութեան, Վարդապետութեան, Հարն-
դեթապետութեան, կողմէն առաջ և զինուորաց
վերապետութեան, կողմէն արքայութեան, մամա-
կանութեան, շարապետութեան, սենեկա-
պետութեան, Ա, Յարութեան գոնապետութե-
ան պաշտօնները »: Վարչութեան ընտրութիւնը վար-

և գործողական կանոններ հաստատել, և անոնց
համաձայն՝ ազգային վարժարանաց մէջ միօրի-
նակ ընթաց մը որոշել թէ ուսման և թէ ու-
սուցման, սկզբնական դիմելեաց ուսումը ծա-
ւառել, ազգային դաստիարակութեանը յատուկ
կերպով հոգ տանել, ունի նպատակով հաստա-
տեալ ընկերութեանց խրախոյս տալ և ձեռն-
տու ըլլալ, ազգային դաստիարակաց կացութիւնը
լուցնելու և ազգային անդորրելու խնամ տա-
նել, Ազգին մէջ բանիքուն՝ դաստիարակներ հաս-
ցնելու և գործաց ընտիր գոտադիրքներ պատ-
րաստելու փոյթ ունենալ »:

35. Սոս մասկան խորհուրդը պէտք է իր
կողմէն ամենայն ջան ի գործ դնէ որ՝ թէ Վաղարշ
և թէ գաւառներու մէջ ամեն թաղական կան-
դաստիարակութեան գործընդեր ունենան, նոյն
պէս Վաղարշ և առաջնորդանիստ քաղաքներ մէ-
մէկ ազգային ուսումնարան ունենան դասական
ուսմանց համար »: Այս ուսումնարաններն վաղա-
կանով կընեն աշխրանքներ, և մասնաւոր ուս-
մանը ընտրներուն՝ դասատուութեան վաղա-
գիր ալ կը արդի »:

36. Ուսումնական խորհուրդը կ'որոշէ ազգա-
յին վարժարանաց մէջ ընդունվելու դասագիրք,
ներն ու դասատուները »: Իսկ քրիստոնէական
վարդապետութեան դասագիրքն ու դասատուն
կրօնական ժողովէն պէտք է որ խնդրէ »:

37. Ուսումնական խորհուրդը կը նախագահէ
ազգային վարժարանաց տարեկան քննութեանը »:

